

Elhunyt Örkény István

Megrendülten tudatjuk, hogy súlyos betegség következtében 67 éves korában elhunyt Örkény István Kossuth-díjas és kétszeres József Attila-díjas író, a Magyar Írók Szövetsége titkárságának tagja. Halála pótolhatatlan vesztesége kulturális életünknek. Temetéséről később intézkednek.

**Kulturális Minisztérium,
Magyar Írók Szövetsége**

Örkény István 1912. április 5-én született Budapesten. A műegyetemet végzett fiatal vegyész mérnök első írásai a 30-as években, a Szép szó című folyóiratban jelentek meg; ennek írói köréhez tartozott. A későbbiekben a Magyar csillag, az Ellenzék, a felszabadulás után az Újhold, a Csillag és más irodalmi lapok közölték írásait. Meghatározó élménye volt a második világháborús katonai szolgálat, a hadifogság amelyből 1947-ben tér haza. 1949-ben az Ifjúsági Színház dramaturgja, 1951–53 között pedig a Magyar Néphadsereg Színházának dramaturgja volt.

Kezdeti írásait helyenként szürrealista vonások jellemezték, korai műveiben elsősorban a polgári élet zsákutóját ábrázolta. Alkotó munkássága az elmúlt két évtizedben teljesebben ki-

Erős intellektualizmustól áthatott írásaitól nem idegen az ironia sem.

Első ízben 1955-ben, a Hóviharban c. kötetért kapott József Attila-díjat, másodízben ugyanezt 1967-ben, a Kossuth-díjat pedig 1973-ban kapta meg. A Munka Erdemrend arany fokozatával 1972-ben tüntették ki.

Örkény István időtálló művek egész sorát alkotta. Tóték és Macskajáték című színműveit világszerte bemutatták, több országban, így a Szovjetunióban jelenleg is műsoron vannak. Kiváló elbeszélő, egyik legjelesebb prózaírónk volt. Más munkái mellett erről tanúskodnak a Koránkelő emberek riportjai, elbeszélései, s műfajteremtő alkotásai, az egyperces novellák. Összegyűjtött munkái Időrendben címmel jelentek meg.

Történészek tanácskozása

Magyar-román történész vegyes bizottsági ülés kezdődött hétfőn a Magyar Tudományos Akadémián. Az Elekes Lajos akadémikus vezette magyar és a Stefan Pascu akadémikus vezette román tudósdelegáció az európai és ezen belül a Duna-táji országok 1848-as forradalmának kérdéseit elemezte. Előadások hangzottak el — az új kutatási eredmények alapján — az európai forradalmak típusairól, sajátosságairól, általános történelmi értékelésükről. Áttekintették az 1848–1849-es közép- és délkelet-európai forradalmak sajátos problémáit, egymáshoz való viszonyát, továbbá a kor európai történetében, a polgári világrend kialakulásában betöltött helyüket. Az előadásokat vita követte.

Kedden a magyar-román történész vegyes bizottsági ülés a referátumok feletti szakmai vitával folytatódik az Akadémián. Az ötnapos tanácskozás második szakaszában, csütörtökön a két ország történészei a két világháború közötti magyar-román haladó kulturális kapcsolatokat vizsgálják.

Tanárok nyári akadémiaja

Kilencedik alkalommal rendezik meg a *Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán* a nyári akadémia, amely az általános iskolák felső tagozataiban oktató pedagógusok országos továbbképző fóruma. Evről évre más-más szakos tanároknak tartják meg az előadásokat — az oktatási reform és a különböző megyei továbbképző intézetek igényei szerint. Az idén magyar és biológia szakosok jelentkezhettek az egyhetes továbbképzésre, amely tegnap, hétfőn délelőtt ünnepélyes megnyitóra kezdődött, a főiskola dísztermében.

Dr. Sipos Sándorné főiskolai docens, a nyári akadémia igazgatóhelyettese elmondta: a továbbképzésnek az a célja, hogy segítsék a pedagógusokat a magyar- és a biológiaoktatás új dokumentumainak, a tanterveknek minél színvonalasabb iskolai alkalmazásában. Ezért az előadások az új tanterv és tananyag lényeges részeivel foglalkoznak, ezeket a témákat az előadók, a főiskola

oktatói, a szaktudomány, a kés. Csongrád, valamint Pest és Szolnok megyéből érkező pedagógusok, összesen 162-en, ezután két szekcióban folytatták munkájukat. A nyári akadémia magyar nyelv és irodalom tagozatán főként az új anyanyelvi és irodalmi tanterv anyagáról, módszertani kérdésekről, az új tankönyv tanítási tapasztalatairól hallgatnak előadásokat. A biológiai tagozat hallgatói a biológia és a környezetismeret művelődési anyagának főbb részeivel ismerkednek meg. A szaktudományi előadásokon kívül filozófiai, pedagógiai, pszichológiai és egészségügyi témák is szerepelnek a nyári akadémia előadásprogramjában. Mindezeket kivül: a magyartanárok ellátogatnak Pusztaszere, a biológusok pedig természetvédelmi területekre (Fehér-tó, kiskunsági nemzeti park), valamint megtekintik az MTA újszegedi biológiai központját. A tanárok IX. nyári akadémiaja pénteken fejeződik be.

Beton-Hilton, magyar módra

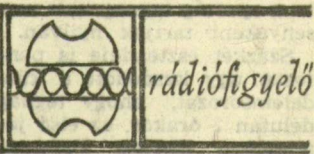
Nem tudom, az ország lakosságának hány százaléka legalább hozzávetőlegesen mennyi ember él új lakótelepeken. (Nem tudom, mert az erről szóló rádiós sajtókonferencián ez nem derült ki.) Azért valószínű: lehetnek annyian, hogy a téma a legközelebbiek egyikének számítson. Jól „tudta” ezt a műsor is, azaz a múlt héten hétfőn este a Kossuth adón sugárzott, az új lakótelepekkel foglalkozó nyilvános sajtókonferencia. A rádióújság beharangozójáról szólva: „szinte nincs olyan jelentősebb város országunkban, amelynek egyik részén ne emelkedne új lakótelep vagy lakónegyed, házgyári elemekből készített, sok emeletes házak tekintélyes csoportja. Az ezekkel kapcsolatos kérdések — a tervezéstől a kivitelezésen, az ellátáson és magán az ott lakáson át sok másig — a lakosság jelentős részét érintik.”

Igen, a lakosság jelentős részét érintik. Például már első pillantásra, küllemükkel is. Azzal, hogy többségük egyhangú, sivár, csúnya. Ha persze a miért?re az illetékes válasza olyaténképpen kezdődik: „hadd ne részletezzem”, akkor jöhet az első fülhördülés. Csak részletezzé! Nem fogjuk unni. Azután kicsit később határozottan: „lehet ebben része a tervezésnek, de a körülményeknek is.” Kettes számú hördülés: most akkor minek lehet része benne? Hogyan, miként, miért? („A lakosság jelentős részét érintik.”)

Más. A házgyárak rekonstrukcióival az a törek-

vés is párosul, hogy az új lakótelepek „szellősebbek” legyenek. Szegedi, tarjáni hördülést: a Csillag téren két tízemeletes pontház épül most, közel, s távol szinte az egyetlen kitekintést, tágabb szemhatárt biztosító helyen. Szellősséget biztosítandó. Így aztán a Csillag térből jószerivel a szép név egyik fele marad. A csillag. Amiket az égen láthatunk éjjelente, mert ha nem panelt akarunk szemlélni, csak abba az irányba tekinthetünk. („A lakosság jelentős részét érintik.”)

Folyt még szép hosszú vita a panelházak élettartamáról, száz év-e, vagy kevesebb netán több. Esett szó arról, miért nincsenek, vagy csak kevés számban vannak utcák és utca nevek a lakótelepeken. Továbbá a művelődési intézmények hiányáról, valamint a szociálpszichológiai slágerről, a modern városrészek fokozódó elidegenedettségéről, egészen a legfiatalabbakig. Igaz, arról már nem hallhattunk, a beköltözőkért miért van „a lakosság jelentős részének” anynyi gondja-baja ajtózártól kezdve beázáson át csapokig és még tovább. Azért megállapítható így is: lett volna jó néhány téma, amelynek izgalma, közérdekűsége élénk, okos vitákat, és fontos információkat ajándékozhatott volna a rádióhallgatóknak. Néhány résztvevő újságíró kérdezett-provokált is efféle, például a lakosság szélesebb bevonásával, a demokrázizmus „lakótelepestésével” kapcsolatban. Mivel ezek, miként a nem záródó

ajtók, „a lakosság jelentős részét érintik.”

Am, ha az illetékes a kérdések kétharmad részére replikáját úgy kezdi: „teljesen egyetértek a kérdésel...” S ha a riportert Pásztor Magdolna sajnós kapkod, s — Békásmegyert ürügyén — budapesti részletkérdések szövevényében vész el... S ha nem irányítja magát Szabó Lászlót sem, (félne a Kék fénytől?), aki az egy órából jó tizenöt percet lágymányosi vitákkal szakít ki magának („a lakosság jelentős részét...” stb.), akkor...

... akkor bizony hiába a házigazda Jandner Antal építési és városfejlesztési miniszter szubjektív jóakarata, s a szerkesztő Boros János igyekezete. Sőt, még a sok kitűnő, izgalmas, sokakat és egyre többeket érintő téma-ziccer is, honi beton-Hiltonjainkról. Csak legalább a hallgató („a lakosság jelentős része”) ne higgye ezután, hogy csak ilyen sajtókonferenciák léteznek...

Domonkos László

Eltették Svéd Sándort

Hétfőn vettek végső búcsút Svéd Sándor Kossuth-díjas kiváló művészről kollégái, pályatársai, tisztelői. Az Operaház előcsarnokában koszorúkkal övezett ravatalánál az Operaház nevében Mihály András Kossuth-díjas, kiváló művész, az Operaház igazgatója búcsúzott a világhírű énekestől.

A pályatársak nevében Jámor László Kossuth-díjas kiváló művész idézte fel Svéd Sándor alakját, hosszú, sikereiben gazdag életútját.

Svéd Sándor emlékezetes alakja volt a szegedi operaelőadásoknak is. Főlépett a szabadtéri játékokon, a színházban, Képünkön (Liebmann Béla felvétele) egyik parádés szerepében, a sevil-lai borbély Figarojaként látható.

Az operaházi búcsúztatót követően Svéd Sándort a Farkasréti temetőben, gyászoló sokaságának jelenlétében helyezték örök nyuga-

Léda

A *Glembayak* összefoglaló címmel ismert drámatrilógiát Miroslav Krleža legjelentősebb realista művének tartják. A nagy horvát író a húszas évek végén írta meg a Monarchia szétesését követő években játszódó drámákat, amelyekben egy család széthullásának történetével egy egész társadalmi osztály anakronisztikussá vált képviselőiről mond kemény ítéletet (ugyanerről a témáról prózai művek, töredékek is születtek). A trilogia részei: a *Glembay Ltd*, az *Agónia* és a *Léda*.

Dömölky János, akit az aktuális társadalmi problémákra különösen érzékeny tévérendezőként ismerünk, felfedezte magának a Krleža-trilógiát: néhány évvel ezelőtt mutatták be az Agóniából készült tévéművét, az elmúlt héten pedig, azonos címmel, a Léda tévéváltozatát. A család történetét befejező darabjának szereplői a második nemzedék képviselői, akik már csak elherdálni képesek vagyont, címet, nevet, erkölcsöket — önmagukat. Valamennyien jellegzetes típusok, a társadalmi-történelmi változás, az átalakulás pillanatainak olyan figurái, akiknek személyisége, magatartásmódja a korhoz kötöttség ellenére is szinte időtlen. A lecsúszott diplomata, a divatos festő, a

hajdani arisztokrata és az ő élete párja, az új idők lovagja-iparmagnás, valamilyen társadalmi váltás, az átalakulás időszakának elbizonytalanodott, célt vesztett, önpusztító típusai.

Dömölky akkor is hasznosan dolgozott volna, ha a Léda tévéváltozatában szigorú korhoz kötöttséggel jeleníti meg az „egy farsangi éj komédiájának” (ez a mű alcíme) eseményeit és szereplőit. Hiszen ugyane kor hasonló típusai a mi történelmünkben, irodalmunkban is jól ismertek. A tévéjáték hatása, nézetünk szerint azért is megnőtt azonban azáltal, hogy a figurákat és a történeteket sikerült az adott korból „kimenteni”, általános érvénnyel és egyszerűsmind sok aktuális vonással

felruházni. A szereplők életére jellemző, egyetlen éjszaka alatt történt tragikus eseményekből figyelemreméltó tévédráma kerekedett: a satnyuló, sivár, hazug kapcsolatokról, az érzelmek vásárláról, az önpusztítás módszereiről és arról, mit jelent, ha az életet fölváltja a vegetálás.

Bornyi Gyula operatőr kitűnő színészek jobbnál jobb pillanatait örökölte meg. Darvas Iván a kiábrándultság és a cinizmus váltájából és fokozataiból mutatott skálát, Szakács Eszter az értékesítés és tévésztárs stációit járta végig. Haumann Péter szenvedélyes intenzitással eljátszotta a nagysemmi embert, az embert ürességet és értéktelenséget. S. E.

Nyugdíjasok évzárója

Zsong a tágas helyiség, mint a méhkas. A közepén szépen megterített hosszú asztalor, rajta hűsítő, tea-sütemények, virágok. Körülötte ünneplőbe öltözött öregek, a bordányi nyugdíjas-klub tagjai. Évzárót tartanak a klub mozgalmas évétől.

Kipirult arccal készülődnek a műsor szereplői: a mesemondó Németh Irméné, a tárogatószámokkal fellépő Szűcs Antal, az egy-egy szavaltot szavaló Zádori János és Sűveges Istvánné. Meg-

megzissen kezükben a papír, amint még egyszer elisméltik magukban a mondandó sorokat.

Három óraker kezdődik az ünnepség, de a pávakör tagjai (valamennyien eljöttek) még két órára megkezdtek a próbát. Két népdalcsoport és egy székely népballada szerepel a műsorokban. A belső kisteremben gyakorolnak.

Buzás Emília klubvezető most a dirigens, ő maga is velük énekel, mondja a szöveget.

Az évzáró színhelye a község művelődési háza. Kellemes otthonra talált itt a nyugdíjasklub 60 tagja. Foglalkozásaikon rendelkezésük-

re bocsátják a művelődési ház magnóját, lemezjátékját. Fehér Zoltán igazgató és Jenei Júlia, az ifjúsági klub vezetője kezeli most a kérésülékeket. Magyar nótákat közvetítenek a gramofonról, a magnó pedig az egész műsorukat felveszi, amiből a következő foglalkozásokon visszajátásznak néhány számot az összegyűlt idős embereknek.

— Arra törekszünk, hogy minél erőteljesebben kibontakozhassék az öntevékenysé — mondotta a nyugdíjasklub vezetője. — Mindenkori azt vállal, amihez kedve van.

A műsor kitűnően sikerült. Az elmondott versekben, az énekelt dalokban és balladákban a saját sorsuk, fiatalabb kori nehéz, tanyai, falusi életük édes-bús epizódjait vélték felelevenedni. A mese már 2 óraker megkezdtek a próbát. Két népdalcsoport és egy székely népballada szerepel a műsorokban. A belső kisteremben gyakorolnak.

Buzás Emília klubvezető most a dirigens, ő maga is velük énekel, mondja a szöveget. Az évzáró színhelye a község művelődési háza. Kellemes otthonra talált itt a nyugdíjasklub 60 tagja. Foglalkozásaikon rendelkezésük-

Kovács Imre

Megnyílt a csongrádi zenei tábor

Tegnap Csongrádon Galla János, a helyi ének-zenei általános iskola igazgatója nyitotta meg a XI. Zenei tábor, melynek tiznapos programján Csongrád és Bács-Kiskun megye tizenegy iskolájának növendékei, tanárai vesznek részt. A 150 főnyi tábor művésztanárai közé meghívták a párizsi Pierre Yves Artaud-ot, a prágai

Dolezal Quartett tagjait, Arató Szilviát, Rohmann Irménét, Maczák Jánost, Weninger Richárdot, Szecsődi Ferencet és Meszlényi Lászlót. A növendékek délelőttönként kötelező órákon vesznek részt, délután gyakorolnak, esténként pedig házi-musika keretében mutatják be tudásukat.

